

VR-sak 16/12 Melding (-sak 11/12)

Høringsinnspill til Forvaltningsplan for Nordsjøen 2012

Miljøverndepartementet åpnet 11. mai 2012 tredje høringsrunde i arbeidet med en forvaltningsplan for Nordsjøen. Regjeringen skal legge fram en forvaltningsplan for Nordsjøen i 2013. Forvaltningsplanen skal gi overordnede rammer for eksisterende og ny virksomhet i havområdene, og legge til rette for sameksistens mellom næringer som påvirker havmiljøet. Det er et sammenstilt faglig grunnlag

Miljøverndepartementet nå sender på høring. Faggrunnlaget vil sammen med høringsinnspillene danne grunnlaget for Miljøverndepartementets arbeid med en Stortingsmelding. Mer informasjon om prosessen og rapportene finnes på:

<http://www.klif.no/no/Aktuelt/Nyheter/2012/Mai-2012/Vi-ma-ta-vare-pa-Nordsjoen-og-Skagerrak/>

Høringsfristen er 15. september 2012.

Vestlandsrådet har fulgt arbeidet tett siden starten i 2010, og avgitt høringsuttalelse ved to anledninger. Det gjaldt henholdsvis utredningsprogram i 2010 og sektorvise utredninger i 2011. Høringsuttalelsene fra Vestlandsrådet har bestått av generelle innspill, i tillegg til mer faglige og konkrete bemerkninger til høringsdokumentene. Oppsummert var det særlig tre hensyn som ble tatt opp som generelle innspill. For det første; økt deltakelse fra lokale og regionale myndigheter i forvaltningsplanprosessen. Dette bygger på nærhetstankegang, både når det gjelder kunnskap og interesser. For det andre; bærekraftig utvikling som utgangspunkt for arbeidet. En forvaltning av Nordsjøen krever en balanse mellom hensyn til miljøvern, økonomisk vekst og sosiale forhold. For det tredje; det er avgjørende å se forvaltningsplanarbeidet i en internasjonal kontekst. Vi deler Nordsjøbassenget med flere andre land, og positiv utvikling er avhengig av harmonisering av forvaltningssystemer mellom landene.

Faggrunnlaget, som nå er på høring, berører miljøtilstanden i Nordsjøen, verdiskapning og interessekonflikter, samt prioriterte kunnskapsbehov. Vestlandsrådets kommentarer til faggrunnlaget følger under.

Maritim verdiskapning

Fagrapporten "Verdiskapning og samfunnsmessige forhold" stadfester at kystkommunene som grenser til Nordsjøen og Skagerrak dekker om lag 15 % av Fastlands-Norges areal. Nesten 40 % av Norges befolkning bor i dette området, og samme området står for om lag 30 prosent av verdien av samlet brutto regionalprodukt. Store deler av verdiskapningen knyttet til petroleum er ikke inkludert i dette tallet. Samtidig er det verdt å merke seg at dette er statistikk fra SSB, hvor kystkommuner som grenser til Nordsjøen og Skagerrak ikke er sett på som egen enhet.

I Vestlandsrådets arbeid med EUs integrerte maritime politikk ble det utarbeidet en kartlegging av den maritime verdiskapningen på Vestlandet. Dette er et viktig supplement til SSBs statistikk. Rapporten omfatter det vi i Norge karakteriserer som maritim og marin klynge, det være seg både sjøfartsvirksomhet i form av rederi og skipsverft, fiske og oppdrett. Tjenesteleverandører og utstyrsprodusenter til nevnte klynger er inkludert, i tillegg til maritimrelaterte virksomheter fra petroleumssektoren. Med 64 prosent av den nasjonale verdiskapningen, utgjør Vestlandet det maritime tyngdepunktet i Norge. Det er derfor åpenbart at Vestlandet har sterke interesser knyttet til forvaltningen av Nordsjøen, også relatert til verdiskapning i regionen.

Det er beklagelig at prosessen rundt forvaltningsplanen har vært lukket og lite tilgjengelig, med unntak av åpne høringsrunder. I faggruppens mandat er det eksplisitt slått fast at betydningene av de ulike næringene i og i tilknytning til forvaltningsplansområdet skal beskrives, herunder også regionalt nivå. Vestlandsrådet har ønsket å ha en mer aktiv rolle i utarbeidelsen av forvaltningsplanen, og har i flere omganger bedt om at lokale og regionale styringsmakter får delta i arbeids- og styringsgrupper for arbeidet. Dette på grunnlag av nærhetsfortrinn og sterke interesser. I Skottland har de lagt opp til et annet forvaltningssystem, hvor det gjennom Marine (Scotland) Act 2012 er besluttet å utarbeide regionale marine planer. Definerings av marine regioner gjenstår fortsatt, men argumentasjonen for å etablere regionale marine planer er lokalt eierskap og at beslutninger skal tas på lavest mulig nivå (subsidiaritetsprinsippet).

Vestlandsrådet ønsker en bærekraftig forvaltning av Nordsjøområdet. Det vil si en balanse mellom miljøvern, verdiskapning og sosiale forhold. Nordsjøbassenget er preget av intensiv bruk, med en rekke potensielle konflikter om ressurser og areal. Avveiningen mellom sektorer blir den største utfordringen for forvaltningsplanarbeidet, sammen med prioritering mellom naturvern og næringsvirksomhet. I fagrapporten "Verdiskapning og samfunnsmessige forhold" er de ulike næringene som har sin virksomhet i eller i tilknytning til Nordsjøen og Skagerrak beskrevet. For hver sektor beskrives verdiskapning, sysselsetting, ringvirkninger og forventet utvikling. Metodikken som er brukt til å innhente informasjon om ringvirkninger og sysselsetting er ulik, noe som gjør det vanskelig å sammenligne på tvers av næringene. Den næringsmessige betydningen de ulike sektorene har i Nordsjøen er en viktig faktor når et nytt forvaltningssystem skal på plass i Nordsjøen. Det er avgjørende å ha sammenlignbart materiale for å ta helhetlige, bærekraftige og langsiktige avgjørelser.

Internasjonalt samarbeid

Nordsjøbassenget er preget av intensiv næringsvirksomhet. Fiskeri, petroleum og skipsfart dominerer, men også andre sektorer har sterke næringsinteresser og arealbehov. Samtidig finnes nasjonale og internasjonale føringer for bevaring av biologisk mangfold og for å redusere klimaendringer. Bildet kompliseres ytterligere ved at Nordsjøen er et havområde vi deler med andre land, hvor det er sterke felles interesser og gjensidig avhengighet. I fagrapporten "Interessekonflikter og samordningsbehov" pekes det på at vi deler ressurser og marine miljøverdier med andre land, noe som åpner for bedre samhandling med våre naboland. Vestlandsrådet mener det er for lite fokus på samordningen utover landegrensene i

forvaltningsplanarbeidet så langt. Hovedutfordringen for forvaltningsplansarbeidet er avveining mellom ulike interesser. Her kan fylkeskommunene bidra gjennom vår kjennskap til lokale forhold og allerede etablerte nettverk.

Forvaltningsplanen for Nordsjøen dekker geografisk områdene utenfor grunnlinjen under norsk jurisdiksjon nord til 62°N. I relevante tilfeller har utredningsarbeidet både omfattet områder innenfor grunnlinjen og utenfor norsk økonomisk sone. Videre peker sammenstillingsrapportene på nødvendig samkjøring med havstrategidirektivet. Havstrategidirektivet (2008/56/EF) ble vedtatt i EU i 2008. Direktivet regnes som den miljømessige pilaren i EUs maritime politikk. I direktivet settes det krav om utarbeidelse av marine strategier for havregioner, med konkrete krav til miljømål og tilhørende tiltak. I direktivet ligger det også oppfordringer for samarbeid mellom medlemsstatene, med eksplisitte henvisninger til viktigheten av å inkludere tredjepartsstater som Norge. I 2011 besluttet regjeringen at havstrategidirektivet ikke er EØS-relevant, basert på ulik geografisk virkeområde i direktivet og EØS-avtalen. Miljøverndepartementet understreket samtidig behovet for å videreføre samarbeidet med EU om forvaltning av havområdene.

Samarbeidet med våre naboland rundt Nordsjøen foregår på ulike forvaltningsnivå. Det er et utstrakt regionalt samarbeid gjennom prosjekter, vennskapsavtaler og internasjonale organisasjoner. Det er en betydelig overlapp mellom aktiviteter på nasjonalt og regionalt nivå, med et mulighetsrom for økt koordinering og informasjonsutveksling. Det er også mulig å ta i bruk de internasjonale arenaene hvor norske regioner opererer til å fremme norske interesser. De aller fleste norske fylkene er med i CPMR og Nordsjøkommisjonen. Fylkene på Vestlandet deltar aktivt, og deltakelsen gir oss en direkte påvirkningskanal inn mot EU-systemet.

Nordsjøkommisjonen er et interessefellesskap for regioner rundt Nordsjøen, med felles politikktutforming og lobbyvirksomhet. Målsettingen er å få gjennomslag for regionale interesser, og synliggjøre Nordsjøbassengets økonomiske betydning i Europa. I påvente av en europeisk makroregional strategi for Nordsjøen, har Nordsjøkommisjonen utarbeidet et strategidokument, North Sea 2020, som peker på muligheter og utfordringer for Nordsjøen og landene rundt. Videre viser strategidokumentet hvordan Nordsjøen som en velutviklet region kan bidra til å nå EUs 2020-mål. Mer informasjon om Nordsjøkommisjonen og strategidokumentet finnes på www.northsea.org.

Fornybar energi til havs

Fornybar energi til havs er per i dag en marginal sektor i Norge, på tross av at Norge har bedre vindressurser langs kysten enn både Danmark og Tyskland¹. I Norge i dag er det ingen kommersielle parker i drift. Hywind, utenfor Karmøy, er en fullskala flytende vindmølle, og per i dag det eneste testanlegget for offshore vind som er i drift.

I fagrapporten "Interessekonflikter og samordningsbehov" understrekes det framtidige næringspotensialet for offshore vind i Nordsjøen. Vestlandsrådet deler

¹ http://www.sffe.no/?page_id=449 (3. 8. 2012)

innstillingen om at det er nødvendig med planlegging for fremtiden, og at næringsmessig potensial tas med i beregningen ved arealplanlegging til havs.

Havenergiloven ble vedtatt i 2010, og åpner for etablering av fornybar energiproduksjon til havs. Det pågår nå en strategisk konsekvensutredning av 15 egnede områder for havvind. Dette er viktig kunnskapsgrunnlag for forvaltningsplanen, og Vestlandsrådet mener de to prosessene bør koordineres.

Kapittel 3.4.2 i fagrapporten "Interessekonflikter og samordningsbehov" framsetter at økonomisk rammeverk er hovedutfordringen for offshore vind. Dagens system med grønne sertifikater er teknologinøytralt, noe som gir incentiv til å satse på kraftproduksjon med lavest mulig kostnadsnivå. En satsing på havvind vil da si at kostnadsnivået må være tilsvarende eller lavere enn annen kraftproduksjon, noe som ikke er tilfelle i dag. Alternativet er egne subsidier for havvind, for å realisere det naturlige næringspotensialet vi har i Norge. Vestlandsrådet mener at vi i første omgang må satse på støtte til test og demonstrasjonsanlegg for havvind, for på lengre sikt tilrettelegge for et hjemmemarked for havvind.

Hywind har vist meget gode resultater, og produserer nå strøm inn på nettet på Haugalandet i Rogaland. I umiddelbar nærhet tilbyr METCentre et helhetlig testanlegg for marin energi utenfor Karmøy i Rogaland. Området er særlig egnet for test og demo grunnet gode dybdeforhold i relativ nærhet til land. Vestlandsrådet mener dette er en framtidsrettet måte å arbeide på, og mener at METCentre bør få nasjonal status innen dette segmentet.

Fiskeri

De fleste kommersielt utnyttede fiskebestandene i Nordsjøen-Skagerrak blir nå forvaltet ved hjelp av internasjonale fiskeriavtaler som er innrettet mot bærekraftig forvaltning basert på vitenskaplig rådgivning fra ICES. Gitt en slik bærekraftig forvaltning må påvirkningen fra fiske på de kommersielle bestandene karakteriseres som akseptabel. Utviklingen av ikke-kommersielle arter og bestander vites det derimot lite om.

Nordsjøen-Skagerrak er leveområde for en rekke økologisk og kommersielt viktige fiskebestander. Området er også blant de havområdene i verden hvor den menneskelige påvirkningen er størst. Direkte og indirekte påvirkning fra mennesker gjennom århundrer har derfor hatt stor betydning for utviklingen av havområdene, og er bl.a. årsaken til at vi i dag høster en betydelig mindre mengde biologiske ressurser fra havområdet enn det vi kunne ha gjort. Totalt har utviklingen i det høstbare overskuddet fra Nordsjøen-Skagerrak gått i negativ retning, og de årlige fangstmengden har gått ned for begge områdene i perioden 2000-2010.

Norge og EU inngår årlig en omfattende avtale om fiskerisamarbeid, der Nordsjøen-Skagerrak er kjerneområdet. Fra et forvaltningsmessig ståsted har det spesielt vært utfordringer knyttet til den internasjonale kvoteavtalen for makrell, i tillegg til at det over mange år har vært utfordringer knyttet til utkastpåbudet for fiskefartøy fra EU. I følge norske bestemmelser er det utkastforbud i våre farvann. Dette gjelder også for norske fiskere i utenlandske (EU) farvann. EUs praksis fører til utfordringer i forhold

til å forvalte og bygge opp igjen bestander som er på lave nivå, da fisk som kastes ikke blir registrert. Det er derfor positivt at EU-kommisjonen har foreslått å endre praksisen om utkast slik at den blir i tråd med norsk forvaltning. Forbudet er foreslått innført i løpet av ein treårsperiode regnet fra 2014. Vestlandsrådet mener at det er positivt at EU endrer sin praksis på dette området, og ber om at det passes på at forvaltningstiltaket blir implementert i alle EU landene i praksis innenfor gitt tidsperiode. I forhold til kvoteavtaler for makrell understreker Vestlandsrådet nødvendigheten av et bærekraftig makrellfiske, og viktigheten av ei felles kvoteavtale mellom de involverte partene.

De fleste store utfordringer som skaper konflikt mellom fiskeri og andre næringer i dag er knyttet til arealbruksinteresser. På land er bruken av areal og naturressurser regulert i plan- og bygningsloven. Et tilsvarende overgripende planverktøy finnes ikke for havområdene. Dette har bl.a. ført til konflikt mellom fiskeri- og petroleumsinteresser om f.eks. seismisk datainnhenting. Denne konflikten er pågående, og i juli i år var det for andre år på rad oppslag om diskusjon rundt tillatelser for seismisk skyting midt i dorgesesongen for makrell på Vestlandskysten.

Et annet sentralt konfliktområde gjelder arealbeslag i forhold til etablering av havvind. Fiskeri ser ut til å være den arealbruksinteressen som i størst grad vil kunne bli berørt ved en eventuell etablering av havvind. Dette fordi områder som er egnet for bunnfaste vindkraft ofte er sammenfallende med områder som kan være viktige fiskefelt eller som kan være egnet for fiske. Vindkraft til havs er svært arealkrevende, og vil båndlegge et betydelig areal og føre til restriksjoner i fiske i området. Potensialet for konflikt blir vurdert som høyt.

Det foreligger forslag om ytterligere samordning og samarbeid som en løsning på potensielle arealkonflikter mellom fiskeri og energi- og petroleumsvirksomheten. Vestlandsrådet er enig om at koordinering mellom de ulike sektorene må bedres, og at kommunikasjon, samordning og samarbeid i forkant av eventuelle utbygging vil være konfliktdepende.

Klimaendringer og langtransportert forurensning

Nordsjøen og Skagerrak har betydelige miljøutfordringer, både knyttet til ulike typer påvirkning og til tilstanden hos de enkelte komponentene i økosystemet. I fagrapporten "Samlet påvirkning og miljøkonsekvenser" blir det påpekt at klimaendring og havforsuring innebærer nye trusler som det foreløpig er lite kunnskap om konsekvensene av, men som forventes å medføre storskala endringer i marine økosystemer. Økt havtemperatur har de siste tiårene medvirket til store endringer i både mengde og artssammensetning av dyreplankton i Nordsjøen, med en særlig betydelig reduksjon i mengden av raudåte.

Det er fremdeles omfattende tilførsler av miljøgifter og radioaktive stoffer til havområdet. For de stoffene der tilførsler fra ulike kilder er beregnet, er de langtransporterte tilførslene med hav- og luftstrømmer størst. Nasjonale kilder er også av betydning, men gir ofte en mer lokal påvirkning. De høyeste miljøgiftnivåene måles kystnært i Skagerrak og i Norskerenna.

I Nordsjøen er det allerede gjennomført en rekke tiltak som har resultert i redusert belastning på havområdet. Til tross for dette er det utfordringer. Det måles miljøskadelige stoffer i miljø og marine organismer, og arters bestandssituasjon og utbredelse påvirkes av menneskelig aktivitet. Framover vil sannsynligvis påvirkningen fra klimaendring og havforsuring få større betydning og øke sårbarheten i økosystemet. Konsekvensene av dette er vanskelig å forutsi, men kan potensielt bli svært store.

Vestlandsrådet og de ulike fylkeskommunene har flere ganger uttrykt stor bekymring for de virkninger reprosesseringsanlegget ved Sellafield på nordvestkysten av England kan føre til av skade for Norge og norsk sjømat. Omdømme til norsk sjømat som ren og trygg mat er et viktig markedsfortrinn, og en ulykkeshendelse som kortvarig gir høye nivå av cesium-137 vil kunne gi langtids markedseffekter selv etter at konsentrasjonen av radioaktive stoff i fisk og sjømat er falt under gjeldene grenseverdier. Norske myndigheter må derfor fortsatt arbeide aktivt for å få britiske myndigheter til å gjøre tiltak som minsker miljøtrusselen fra Sellafieldanlegget. Risikoen som kvikksølvlasten i den sunkne ubåten uten for Fedje utgjør for Nordsjøen og kystnære områder. Regjeringen har tidligere lovet å heve ubåten for å fjerne miljøtrusselen, men de siste rundene med konseptvalgutredning har skapt usikkerhet rundt dette. Vestlandsrådet har vært tydelig på at ubåten må heves og kvikksølvet fjernes på en miljøtrygg måte.

Forslag til vedtak:

1. AU slutter seg til høringsuttalelsen. Det gjøres på vegne av Vestlandsrådet.
2. AU ønsker at Vestlandsrådet skal ha en mer aktiv rolle i utarbeidelsen av Forvaltningsplan for Nordsjøen, basert på sterke interesser og nærhetsfortrinn.
3. AU ønsker en bærekraftig utvikling i Nordsjøen. Det vil si en balanse mellom miljøvern, verdiskapning og sosiale forhold.
4. AU mener det bør være større fokus på samordning med våre naboer rundt Nordsjøen i forvaltningsplanarbeidet.